

autem est Deus, testis est universum fratrum nostrorum collegium
 universaque multitudo, in quorum oculis id nobis ^(a) oblatum scri-
 bis ⁽¹⁾, nichil eos ultra aut obtulisse aut expetisse, nisi ut liceret
 personaliter convenire, quasi res ista ^(b) manibus tractanda sit aut
 5 dimicatione corporum decidenda. ex quo conventu etsi fructus ali-
 quis colligi potuisset, quia tamen ^(c) longum videbatur illud iter et,
 priusquam de loco convenire nobis posset, magnum tempus elap-
 surum, orationem illorum negleximus, nec satis perspicere ^(d) etiam
 nunc possumus quid sibi voluerit ea legatio tam grandis tamque
 10 nichil afferens, nisi ut persuadere mundo possent se unionem Ec-
 clesie optare et, quod ante sepe iactaverant, esse etiam et insuper ^(e)
 ad renunciationem paratos, unde rumorem hunc possent ^(f) vulgo
 spargere, cessionem quoque a se nobis oblatam esse. quod cum
 falsum esset nec tibi satis exploratum, temere assumi a te non
 15 debuit. quod vero etiam libellum illum in Galliam ^(g), ut accepi-
 mus, transmisisti, fecisti ut illi de ^(h) mendacio suo valde sibi placere
 possent et commentis preclaris gloriari, quod non modo ex indocta
 plebe homines, verum doctissimos quoque ⁽ⁱ⁾ viros hic nacti ^(k) essent,
 qui sibi in hoc fidem haberent ^(l), cum interea vix ex vulgo quispiam
 20 preter te sit inventus qui tam facile crederet, nemo certe qui cre-
 ditum tam constanter asseveraret. ceterum, quicquid ille facturus
 sit, nos certe neque dignitatis splendore neque ullo carnali consilio
 abduci possumus, ne quod promisimus ^(m); idque, etsi ⁽ⁿ⁾ nichil pro-
 missemus, facturi sedulo eramus; exequi omni studio conemur ^(o).
 25 in quo quidem nichil sensui nostro confidimus aut humane pru-
 dentie, sed speramus quod qui dedit nos in cathedra Petri sedere ^(p)
 et apostolatus vicem super populum suum gerere, Ille nos inspi-
 rabit, qui in suo nomine congregandi sumus, modum salutarem
 invenire et perficiendi facultatem ministrabit. eum itaque oramus,
 30 ut det nobis id ipsum sentire et agere, quod in conspectu sue
 maiestatis acceptum sit. quod vero in initio nichil ad eum li-

Per verità i legati di Benedetto s'erano ristretti a chiedere che il papa venisse ad un incontro con lui,

domanda che non parve degna d'esser accolta, perchè inefficace ed anzi fatta ad arte e in mala fede.

Coluccio non doveva mostrarsi così credulo, nè inviare in Francia il testo di quella sua lettera, da cui gli avversari trarrebbero motivo di vanto, quasi avessero guadagnato il plauso degli eruditi d'Italia; laddove in verità non si riscontra una simile ingenuità nemmeno tra il volgo.

Comunque, il papa non verrà mai meno alle proprie promesse,

e spera nell'assistenza divina per poter adempirla.

Se ha taciuto così a lungo con

(a) R hoc nobis (b) B⁴ res ipsa (c) B⁴ quod tamen (d) B⁴ prospicere
 (e) B⁴ om. et insuper (f) R poss hunc (g) In B⁴ Angliam è corr. da seconda mano
 in Galliam (h) R om. de (i) R quosque (k) B⁴ nati (l) B⁴ haberet (m) B⁴ quid
 promiserimus R promissimus (n) B⁴ idque si (o) B⁴ conamur (p) B⁴ sedem

(1) Cf. NOVATI, *Epistolario cit.*, vol. IV, parte II, pp. 65 e 66.